

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) véleménye a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (HET, 2021. április 13. verzió)

C - Felzárkózó települések komponenséről

Éghajlatvédelem – energia szempontú értékelés

Alapvetően szociálpolitikai célú ez a komponens, emellett lakhatási és megújuló energia cél, ill. ezek összekapcsolása érhető tetten benne. Összességében átgondolt, komplex fejlesztési programnak tűnik, amely a helyi sajátosságokból indul ki, a helyi civil és egyházi szereplők közreműködésére épít - de szociálpolitikai szempontból nem vagyunk hivatottak megítélni. A Helyreállítási Terv a 2019-ben indult program földrajzi kiterjesztését (több település bevonását) és továbbfinanszírozását biztosítja.

Az itt felsorolt ágazati tevékenységeknek szinergiájuk van az A. Demográfia és köznevelés és az I. Egészségügy komponenssel. Fontos, hogy a helyreállítási terv forrásai ne azonos/hasonló feladatra duplikált forrásként jelenjenek meg, hanem területi elven kiegészítsék az ágazati fejlesztéseket.

A képzési, tanácsadási és közösségfejlesztő programok környezeti-fenntarthatósági szempontból elhanyagolható környezetterhelést jelentenek. Annál fontosabb viszont, hogy e szemléletformáló képzésekben az egészséges, zöld és fenntartható életmód igénye és gyakorlata jelenjen meg. Konkrétan: a “felzárkózó települések” és lakói ne a fenntarthatatlan városias fogyasztói társadalomhoz akarjanak felzárkózni, hanem a program keretében igyekezzenek a hátrányokból előnyt kovácsolni és a falvak helyi adottságainak megfelelő szelíd, zöld és kisebb léptékű közösségi fejlesztéseket megvalósítani.

E komponens beruházási kulcsterülete a szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása, tervezetten 800 db új és 3700 db felújított lakás létrehozása. Ideális esetben az építkezések ill. mélyfelújítások közel alacsony (közel nulla) energiaigényű lakásokat eredményeznek: megfelelő szigeteléssel, korszerű fűtési, vízmelegítési, mosási és főzési rendszerrel, hulladékszegény és energiatakarékos életmódot lehetővé tevő körülmények kialakításával. Természetesen a leendő lakókat képessé és motiválttá is kell tenni, hogy az életmódjuk, fogyasztási és életvezetési szokásaik is energiatakarékosak és környezettudatosak legyenek az új vagy felújított otthonaikban.

Öröndetes, hogy a komponens környezeti szemléletformálásra alkalmas elemet is tartalmaz, hiszen szerepel benne kiskertek fejlesztése, tankertek, mintakertek létrehozása. Környezetegészségügyi vonatkozása is van, hiszen élhető, egészséges környezet megteremtésére törekszik a célcsoportok számára.

A 2. intézkedésben szerepel, hogy *“A tervezett szolgáltatások és beszerezni kívánt eszközök környezeti szempontból semlegesnek tekinthetők, amennyiben a beszerzés során van lehetőség eltérő technológiájú eszközök beszerzésére, úgy a zöld- és környezetbarát technológiák preferálása történik meg a beavatkozás keretében.”* Ezt a jó megközelítést, a zöld és környezetbarát technológiák és termékek előnyben részesítését erősíteni kell a programban.

Az 5. intézkedés (Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés) keretében megvalósítandó foglalkoztatás, képzések környezettudatos, környezetbarát tevékenységekre kell, hogy irányuljanak, ill. a képzéseknek ilyen irányú ismereteket (is) tartalmazniuk kell. A gazdálkodási ismeretek és gazdálkodás, valamint termék-előállítás során környezettudatos, környezetbarát eljárások és gazdálkodási módok alkalmazása és átadása szükséges.

A komponens hozzájárulhat az **energihatékonyság** javulásához, **érintőlegesen**, járulékos haszonként, a hátrányos helyzetű települések hátrányos helyzetű társadalmi rétegei lakóépületeinek felújítása kapcsán. Továbbá: könnyűszerkezetes építés, szociális lakásügynökség (a megvalósító szervezetek tulajdonába kerülő ingatlanok kezelése szociális lakásügynökség keretében történik, amely nyilvános pályázati rendszerben juttatja a lakásokat a rászorulókhhoz, bérlemény formájában), a romos, üres telkek hasznosítása, használaton kívüli telkek közösségi, mezőgazdasági művelésbe vonása, adósságkezelési tanácsadás, pénzügyi szemléletformálás -- elég komplex hozzáállás a problémához szociális vonalról.

6. intézkedés: Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása

„Településképi, illetve a közösségek önfenntartó képessége szempontjából is fontos, hogy az építésekre a település minél központibb részén kerüljön sor, a romos, üres telkek hasznosításával, a használaton kívüli telkek pedig közösségi, mezőgazdasági művelésbe kerüljenek.”- Ez a megközelítés a felsoroltakon túl környezeti szempontból is üdvözlendő, hiszen nem új területeket vesz igénybe, hanem úgy mond barna zónákat hasznosít.

A biológiai sokféleség védelme a komponensben:

A komponens csak érintőlegesen releváns a biodiverzitás védelme szempontjából, így a természeti alapú megoldások is csak korlátozottan értelmezhetőek a felzárkózó települések beruházásai körében (pl. a megújuló energiafelhasználás vonatkozásaiban).

A Községi megújuló energiatermelés és felhasználás fejlesztési elem tekintetében a tervezett beruházások során a zöldmezős megoldások kerülendők, a települési zöldfelületek megőrzése biodiverzitás-védelmi szempontból minden esetben indokolt.

Amennyiben a tervezett Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása, szociális lakásügynökségi rendszer működtetésével és Községi megújuló energiatermelés és felhasználás beruházás elemek a környezeti vonatkozásokat figyelembe véve valósulnak meg, úgy nem várhatóak a komponens keretében káros környezeti és természeti hatások.

A komponens röviden említi az elv betartásának elemeit, kiemelve az energiahatékonysági vonatkozásokat. A biodiverzitás megőrzése csak szerény relevanciával bír a komponens fejlesztései tekintetében.

A komponens környezeti hozzáadott értékét növelni javasolt a környezetvédelmi civil szervezetek érintett&érdekelte félként (stakeholder) történő bevonásával a kistéleplések projektjeibe. A pedagógiai, a munkaszocializációs és készségfejlesztési vonatkozású fejlesztési elemek megvalósítása során indokolt a környezeti nevelés elveit integrálni a folyamatba, melynek a helyi természeti/környezeti értékek megbecsülésére és a környezettudatosság emelésére kell törekedni.

Kontakt: info@mtvsz.hu

Budapest, 2021. április 26.